

Lietuvos sveikatą stiprinančio fizinio aktyvumo politika Europos kontekste: *kokia tikrovė? Kokios perspektyvos?*

Prof.habil.dr. Irena MISEVIČIENĖ,
Nacionalinės sveikatos tarybos narė,
Konferencija „Fizinio aktyvumo Lietuvoje tikrovė ir perspektyvos“,
LRS , Vilnius,
2017 05 10

Turinys

Europos ir Lietuvos Sveikatos ir sporto bei sveikatą stiprinančio fizinio aktyvumo (SSFA) politika:

1. KOKIA TIKROVĖ ?

- ▶ Raida (politiniai dokumentai);
- ▶ Prioritetai (tikslai, uždaviniai);
- ▶ Panašumai/Skirtumai, trūkumai.

2. KOKIOS PERSPEKTYVOS ?

- ▶ Pesimistinės/Optimistinės?

Europos ir Lietuvos Sveikatos ir sporto bei sveikatą SSFA politika: *Tikrovė*

▶ Darnaus vystymosi
darbotvarkė 2030
(JT, 2015 09 25).

▶ SVEIKATA 2020
(PSO, Malta, 2012 09 10–13).

▶ Fizinio aktyvumo (FA)
strategija PSO Europos
regionui 2014–2025
(PSO, Vilnius, 2015, 09 14–17)

▶ Nacionalinė pažangos strategija
2030
*(LRS, 2012 05 15 ir 2012 11 28 –
programa 2014–2025)*

▶ Lietuvos Sveikatos strategija ir
programa 2014–2025
(LRS, 2014 06 26)

▶ Valstybinė sporto plėtros
strategija 2011–2020
(LRS, 2011 03 24)

Europos ir Lietuvos Sveikatos ir sporto bei sveikatą SSFA politika: *Tikrovė*

Darnaus vystymosi darbotvarkė 2030.

Bendrasis tikslas– išlaisvinti žmoniją iš skurdo ir nepritekliaus tironijos bei išgydyti ir apsaugoti mūsų planetą, imtis drąsių ir pokyčius skatinančių priemonių, kurias reikia nedelsiant įgyvendinti, siekiant nukreipti pasaulį darnia ir lanksčia kryptimi, nepaliekant nė vieno nuošalyje. 17 tikslų.

3 tikslas. Užtikrinti sveiką gyvenseną ir skatinti visų amžiaus grupių gerovę.

Nacionalinė pažangos strategija 2030.

Bendrasis tikslas – skatinti kiekvieną gyventoją realizuoti savo galimybes mokantis, kuriant, tiriant, tikslinga veikla prisiimant atsakomybę už save, valstybę ir aplinką. 8 Prioritetai.

1. VISUOMENĖS UGDYMAS, MOKSLAS IR KULTŪRA.

1.5. tikslas. Skatinti sveikatos ir gamtinės aplinkos tausojimą

1.5.1. uždavinys. Ugdyti sveikos gyvensenos savimone.

8. SVEIKATA VISIEMS

8.1 tikslas. Stiprinti ir saugoti Lietuvos gyventojų sveikatą

8.1.1 uždavinys. Skatinti sveiką gyvenseną ir jos kultūros formavimą

Europos ir Lietuvos Sveikatos ir sporto bei sveikatą SSFA politika: *Tikrovė*

Darnaus vystymosi
darbotvarkė 2030.

► **Panašumai:**

Plati aprėptis.

Daugiatemiškumas.

*Tarpsektorinio ir tarpinstitucinio
bendradarbiavimo būtinybė ir
veiksmų koordinacija.*

Dėmesys sveikatai ir jos stiprinimui.

► **Skirtumai:**

Nacionalinė pažangos strategija
2030.

Globališkumas

Nacionalinis lygmuo

Europos ir Lietuvos Sveikatos ir sporto bei sveikatą SSFA politika: *Tikrovė*

SVEIKATA 2020. Tikslas – ženkliai pagerinti sveikatą ir gyventojų gerovę, sumažinti sveikatos netolygumus, sustiprinti visuomenės sveikatą ir užtikrinti į žmones orientuotą sveikatos priežiūrą.

Strateginiai uždaviniai:

- ▶ *1. Sveikatos netolygumų mažinimas.*
- ▶ *2. Lyderystė ir dalyvavimo valdymas.*

Veiksmų prioritetai ir pobūdis

1 Prioritetas:

Investuoti į sveikatą visuose gyvenimo tarpsniuose ir įgalinti žmones veiklai.

- ▶ *Sveikata visose politikose.*

Sveikata visose politikose.

Lietuvos SVEIKATOS programa 2014–2025.
Bendrasis tikslas –pasiekti, kad 2025 metais šalies gyventojai būtų sveikesni ir gyventų ilgiau, pagerėtų gyventojų sveikata ir sumažėtų sveikatos netolygumai.

Tikslai:

- ▶ **1. Sveikatos netolygumų mažinimas.**
- ▶ **2. Sveikatai palanki fizinė, darbo, gyvenamoji aplinka.**
- ▶ **3. Formuoti sveiką gyvenseną ir jos kultūrą.**
- ▶ **3.3. ugdyti optimalaus fizinio aktyvumo įpročius.**
- ▶ **4. Kokybiška sveikatos priežiūra.**

Veiksmų pobūdis:

Tarpdiscipliniškumas

Tarpsektoriškumas

Sveikata visose politikose.

Europos ir Lietuvos Sveikatos ir sporto bei sveikatą SSFA politika: *Tikrovė*

SVEIKATA 2020.

► Panašumai:

Tapatūs bendrieji tikslai.

Prioritetas – sveikatos išsaugojimui, sveikos gyvensenos skatinimui.

► Skirtumai/ Trūkumai:

Aiškesni veiksmų prioritetai.

Didesnis akcentas sveikatos netolygumų mažinimui, tarpsektorinio bendradarbiavimo būtinybei .

Nėra išskirtas sveikatą stiprinantis FA, kaip ligų prevencijos ir reabilitacijos priemonė.

Lietuvos SVEIKATOS programa 2014–2025.

Uždavinių smulkmeniškumas.

Siekiamų rodiklių neatitiktis keliamiems uždaviniams.

Sveikatą stiprinančio FA skatinimo išskyrimas.

Sveikata visose politikose

Sveikata visose politikose tik strateginiuose dokumentuose , bet ne veiksmuose

Europos ir Lietuvos Sveikatos ir sporto bei sveikatą SSFA politika: *Tikrovė*

Fizinio aktyvumo strategija PSO Europos regionui 2014–2025. *Tikslas – skatinti visas **fizinio aktyvumo**, kaip pagrindinio sveikatos ir gerovės veiksnio, formas visuose gyvenimo tarpsniuose*

Veiksmų prioritetai :

- ▶ *Lyderystė ir **FA** skatinimo koordinacija.*
- ▶ ***FA skatinimas** tarp vaikų ir paauglių, vyresnio amžiaus asmenų.*
- ▶ ***FA** stebėsena, vertinimas ir moksliniai tyrimai.*

Orientacija į FA skatinimą

Valstybinė Sporto plėtros strategija 2011–2020. *Strateginis tikslas – sudaryti sąlygas visų Lietuvos socialinių grupių įtraukimui į **sporto** veiklą, ... sukuriant socialinį pagrindą didelio meistriškumo sportininkų rengimo sistemai.*

Tikslai:

- ▶ *Supratimo, kad **FA, sportavimas** yra darnios asmenybės prielaida, didinimas.*
- ▶ *Horizontalios **sporto** viešojo administravimo struktūros sukūrimas*
- ▶ ***Sporto** srities žmogiškųjų išteklių didinimas.*
- ▶ ***Sporto** infrastruktūros plėtra.*

Orientacija į „aplinkos“ FA kūrimą

Fizinio aktyvumo strategija PSO Europos regionui 2014–2025.

Tikslas – skatinti visas fizinio aktyvumo, kaip pagrindinio sveikatos ir gerovės veiksnio, formas visuose gyvenimo tarpsniuose.

Veiklos principai:

- ▶ Orientacija į mažėjantį FA ir netolygumų mažimą.
- ▶ Skatinimas požiūrio į **visus gyvenimo tarpsnius**.
- ▶ Žmonių ir bendruomenių *įgalinimas*, kuriant sveikatą stiprinančią aplinką, ir *dalyvavimas*.
- ▶ Integruotų, daugiasektoriinių, tvarių ir partnerystę paremtų **požiūrių skatinimas**.
- ▶ FA programų (poveikio) **pritaikymo įvairioms aplinkybėms užtikrinimas**.
- ▶ **Mokslu grįstomis strategijomis FA skatinimas**, jo įgyvendinimo stebėsena ir poveikio vertinimas.

Fizinio aktyvumo strategija PSO Europos regionui 2014–2025.

Tikslas – skatinti visas fizinio aktyvumo, kaip pagrindinio sveikatos ir gerovės veiksnio, formas visuose gyvenimo tarpsniuose

Veiksmų prioritetai:

- ▶ 1. Lyderystė ir FA skatinimo koordinacija.
- ▶ 2. Skatinti FA tarp vaikų ir paauglių, remti jų sveiką augimą, *atsižvelgiant į skirtingus poreikius ir nuostatas.*
- ▶ 3. Skatinti suaugusių FA, kaip jų kasdienės veiklos dalį, įtraukiant *transportą, laisvalaikį, darbovietę ir sveikatos priežiūrą.*
- ▶ 4. Skatinti FA tarp vyresnio amžiaus asmenų.
- ▶ 5. Remti tokias veiklas kaip FA stebėseną, tyrimai, metodologijos, įgalinimo platformos, vertinimas ir *moksliniai tyrimai.*

Valstybinė Sporto plėtros strategija 2011–2020.

Strateginis tikslas – sudaryti sąlygas visų Lietuvos socialinių grupių įtraukimui į sporto veiklą, taip sprendžiant itin svarbius visuomenės sanglaudos, gyvenimo kokybės gerinimo, gyventojų sveikatos ir sveikos gyvensenos, didesnio darbingumo, laisvalaikio užimtumo uždavinius ir kartu sukuriant socialinį pagrindą didelio meistriškumo sportininkų rengimo sistemai.

Tikslai:

1. Sistemingai didinti **visuomenės supratimą**, kad *FA, sportavimas yra darnios asmenybės prielaida ir visuotinė vertybė.*
2. Sukurti ir tobulinti horizontalią **sporto viešojo administravimo** struktūrą, *apimančią daugelį valstybės valdymo sričių ir savivaldybių institucijas, kuri sudarytų sąlygas plėtoti bendradarbiavimą su nevyriausybinėmis sporto organizacijomis ir privačiu sporto veiklos sektoriumi.*
3. Plėtoti **sporto srities žmogiškuosius išteklius**, kad jie būtų pakankami *tarpinstitucinėms socialinėms programoms įgyvendinti (didėjančiam sporto vaidmeniui visuomenėje užtikrinti).*
4. Sukurti ir (arba) atnaujinti **sporto infrastruktūrą**, kad ji būtų tolygiai išplėtotą visuose Lietuvos regionuose, *prieinama kiekvienam gyventojui jo aplinkoje ir sudarytų tinkamas sportavimo sąlygas įvairaus amžiaus žmonėms, neįgaliesiems, mėgėjams ir didelio meistriškumo sportininkams.*

Europos ir Lietuvos Sveikatos ir sporto bei sveikatą SSFA politika: *Tikrovė*

Fizinio aktyvumo strategija PSO Europos regionui 2014–2025

► Panašumai:

*Panašus bendrųjų tikslų turinys.
Paminėtos visos gyventojų amžiaus grupės.*

► Skirtumai/Trūkumai:

*Išskirtinis dėmesys FA skatinimui
Lyderystė – veiklų prioritetas
Pirmenybė – palankios fizinės aplinkos sveikatą stiprinančiam FA kūrimas.*

Mokslo žiniomis grįstos FA ir jam palankios aplinkos skatinimo veiklos.

Valstybinė Sporto plėtros strategija 2011–2020.

Panašios tik kelios sveikatą stiprinančio FA skatinimo priemonių grupės.

Akcentas SPORTUI, bet ne FA.

Per mažas dėmesys mokslo žinių svarbai ir taikymui.

Didelis dėmesys horizontaliam sporto viešajam administravimui, žmogiškiesiems ištekliams, infrastruktūrai.

Akcentas supratimui, kad FA ir sportavimas svarbus, bet ne FA skatinimas.

Europos ir Lietuvos Sveikatos ir sporto bei sveikatą SSFA politika: *Perspektyvos*

PESIMISTINĖS

- ▶ *Dar viena ar kelios Seime ar mokslo ir studijų, NVO ar kitų organizacijų inicijuojamos konferencijos sporto ir/ar sveikatą stiprinančio FA problemai aptarti .*
- ▶ *Dar kelios valstybinių , NVO Rezoliucijos ar nutarimai (NST, 2016 06 29) kaip keisti esamą FA „tikrovę“.*
- ▶ *Nebuvimas teisingos sveikatą stiprinančio FA politikos sampratos aukščiausioje šalies valdymo lygmenyje.*
- ▶ *Priimtų strategijų ir programų nevykdymas ar neveiksmingumas.*

Nesiorientuojama į Europos sporto ir sveikatą stiprinančio FA politikos principus.

OPTIMISTINĖS (???)

- ▶ *Lietuvos FA strategijos ir programos 2018–2025 metams PARENGIMAS ir tvirtinimas LR Seime.*
- ▶ *Sampratos atsiradimas, kad FA ir jo skatinimas – visų bendruomenės narių, Valstybės institucijų ir organizacijų koordinuotos veiklos ir bendradarbiavimo būtinybė.*

Realus gerosios Europos FA skatinimo patirties diegimas Lietuvoje.

Ir pabaigai...

*“Patirtis turi mokytį dviejų dalykų:
to, kad reikia daug taisyti, ir to, kad nereikia taisyti per daug”.*
/E. Delakrua/

Dėkoju už dėmesį!

